

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
In the Name of Allah, the Compassionate the Merciful

مرکز بین المللی
ترجمه و نشر المصطفیٰ

گونه شناسی تحلیلی فرق و مذاهب اسلامی

مهدی فرمانیان

سخن ناشر

با پیروزی انقلاب شکوهمند اسلامی و در عصر جهانی شدن ارتباطات، پرسش‌ها و چالش‌های نوینی در حوزه علوم انسانی، فرآوری اندیشمندان مسلمان قرار گرفت که برخاسته از مسئولیت دشوار حکومت در این عصر است؛ دورانی که پایبندی به دین و سنت در مدیریت همه‌جانبه کشورها بسیار چالش‌برانگیز می‌نماید. از این رو، مطالعات و پژوهش‌های به‌روز، جامع، منسجم و کاربردی در حوزه دین، بر اساس معیارهای معتبر جهانی و اندیشه‌های ناب و ژرف، بایسته و ضروری است و جلوگیری از انحرافات فکری و تربیتی پژوهندگان حوزه دین، مهم و مورد عنایت بنیان‌گذاران این شجره طیبه، به‌ویژه معمار بزرگ انقلاب اسلامی، امام خمینی علیه السلام و مقام معظم رهبری علیه السلام می‌باشد.

جهانی‌شدن و گسترش سلطه فرهنگی غرب در سایه رسانه‌های فرهنگی و ارتباطی، اقتضا دارد که دانش پژوهان و علاقه‌مندان به این مباحث، با اندیشه‌های بلند و ارزش‌های متعالی آشنا شوند و این مهم، با ایجاد رشته‌های تخصصی، تولید متون جدید و غنی، گسترش دامنه آموزش و تربیت سازمان‌یافته دانشجویان به سرانجام خواهد رسید. این فرایند، گاه در پرداختن به مباحث بنیادین و تدوین متون تخصصی تعریف می‌شود و گاه در نگارش بحث‌های علمی، اما نه چندان پیچیده و تخصصی به ظهور می‌رسد.

بالتذگی مراکز آموزشی و پژوهشی، در گرو نظام منسجم، قانونمند و پویاست. بازنگری در متن‌ها و شیوه‌های آموزشی و پژوهشی و به‌روز کردن آنها نیز این انسجام و پویایی و در نتیجه، نشاط علمی مراکز آموزشی و پژوهشی را در پی دارد.

«جامعه المصطفی علیه السلام العالمية» به عنوان بخشی از این مجموعه، که رسالت بزرگ تعلیم و تربیت طلاب غیر ایرانی را بر عهده دارد، تألیف متون آموزشی و پژوهشی مناسب را سرلوحه تلاش خود قرار داده و تدوین و نشر متون در موضوعات گوناگون علوم دینی، حاصل این فرایند است.

مرکز بین‌المللی

ترجمه و نشر المصطفی علیه السلام

فهرست

۱۱	مقدمه
۱۳	کلیات
۱۳	مقدمه
۱۳	تبیین عناوین فرق و مذاهب
۱۳	۱. علم مقالات
۱۴	۲. فرق و مذاهب
۱۶	۳. ملل و نحل
۱۸	۴. جمع‌بندی
۱۹	روش کتاب‌های ملل و نحل
۲۰	گفتاری درباره روش نقد
۲۱	آثار و تقسیمات فرق و مذاهب اسلامی
۲۱	مقدمه
۲۱	آثاری در زمینه فرق و مذاهب
۲۳	آثار اسلام‌شناسی در غرب
۲۴	آثار معاصر در زمینه فرق و مذاهب
۲۴	۱. آثار عربی
۲۴	۲. آثار فارسی

- ۲۵ . ۳ . درسنامه‌ها
- ۲۵ تقسیمات علم فرق و مذاهب
- ۲۵ . ۱ . اعتقادات
- ۲۵ . ۲ . اخلاق
- ۲۷ . ۳ . احکام
- ۲۹ . فرق نخستین (۱)
- ۲۹ مقدمه
- ۲۹ تقسیم فرق و مذاهب و عدم بیان فرق نخستین
- ۳۱ . فرق نخستین
- ۳۱ . فرقه عثمانیه
- ۳۳ . گفتاری درباره علویان
- ۳۵ . فرق نخستین (۲)
- ۳۵ مقدمه
- ۳۵ . فرقه مرجئه
- ۳۶ . ۱ . زمینه ظهور
- ۳۷ . ۲ . پیشینه آثار
- ۳۷ . ۳ . عقاید
- ۴۰ . فرقه قدریه
- ۴۲ . فرقه جهمیه
- ۴۵ . فرقه‌های اهل سنت (۱)
- ۴۵ معتزله و نومعتزله
- ۴۵ مقدمه
- ۴۵ وجه تسمیه فرقه معتزله
- ۴۷ . تاریخ تطور فرقه معتزله
- ۴۷ . آثار معتزله
- ۴۸ . اصول خمسه معتزله

۱. توحید ۴۸
۲. عدل ۴۸
۳. منزلة بين المنزلتين ۴۹
۴. وعد و وعيد ۵۱
۵. امر به معروف و نهی از منکر ۵۱
- گفتاری درباره نومعتزلیان ۵۲
- فرقه‌های اهل سنت (۲) ۵۵
- اصحاب حدیث ۵۵
- مقدمه ۵۵
- آشنایی با اصحاب حدیث ۵۵
- خاستگاه دو اصطلاح اصحاب اثر و اصحاب حدیث ۵۶
- آثار اصحاب حدیث ۵۷
- ظهور اصطلاح اهل سنت ۵۸
- ابن تیمیه؛ از معروف‌ترین اصحاب حدیث ۵۸
- محمد بن عبدالوهاب؛ احیاگر افکار ابن تیمیه ۶۱
- گفتاری درباره سلفیه ۶۲
- فرقه‌های اهل سنت (۳) ۶۵
- اشاعره و ماتریدیه ۶۵
- مقدمه ۶۵
- مکتب اشاعره ۶۵
- مکتب ماتریدیه ۶۸
- عقاید اشاعره و ماتریدیه ۶۹
- فرقه‌های اهل سنت (۴) ۷۳
- دیوبندیه و قادیانیه ۷۳
- مقدمه ۷۳
- فرقه دیوبندیه ۷۳

- گروه طالبان؛ منشعب از دیوبندیه _____ ۷۷
- فرقه قادیانیه _____ ۷۸
- فرقه‌های تشیع (۱) _____ ۸۱
- کیسانیه و زیدیه _____ ۸۱
- مقدمه _____ ۸۱
- آشنایی با تشیع _____ ۸۱
۱. شیعه عام _____ ۸۱
۲. شیعه خاص _____ ۸۲
- فرقه کیسانیه _____ ۸۳
- فرقه زیدیه _____ ۸۵
۱. زیدیه سلفی _____ ۸۷
۲. زیدیه معتزلی (اهل بیت) _____ ۸۸
- فرقه‌های تشیع (۲) _____ ۸۹
- اسماعیلیه _____ ۸۹
- مقدمه _____ ۸۹
- فرقه اسماعیلیه _____ ۸۹
- انشعابات اسماعیلیه _____ ۹۰
- عقاید اسماعیلیه _____ ۹۱
- گفتاری درباره کیفیت انشعاب فاطمیان _____ ۹۴
- فرقه‌های تشیع (۳) _____ ۹۷
- واقفیه و امامیه _____ ۹۷
- مقدمه _____ ۹۷
- فرقه واقفیه _____ ۹۷
- فرقه امامیه _____ ۹۹
- حیات شیعه امامیه _____ ۱۰۰
- عقاید فرقه امامیه _____ ۱۰۳

فرقه‌های غلات	۱۰۵
مقدمه	۱۰۵
فرقه‌های غلات	۱۰۵
۱. فرقه نصیری (علویه)	۱۰۸
۲. فرقه اهل حق	۱۰۹
۳. فرقه علویان ترکیه	۱۱۰
۴. فرقه شیخیه	۱۱۱
فرقه بابیه	۱۱۲
فرقه بهائیه	۱۱۳
منابع	۱۱۷

مقدمه

معنویت، همواره گمشده انسان در طول تاریخ بوده و این پیام ماندگار انبیای الهی ﷺ است که در گوش اعصار پیچیده و انسان را به زندگی جاویدانی دعوت می‌کند. پیامی که در آن به تمامی نیازهای مادی و معنوی انسان و رشد کامل ابعاد وجودی او اندیشیده شده است و معرفتی الهی که می‌تواند همه جنبه‌های زندگی انسان را دگرگون ساخته و زندگی جدیدی را پایه‌ریزی کند.

دانشگاه مجازی المصطفی ﷺ

می‌کوشد با بهره‌گیری از روش‌های نوین فناوری اطلاعات و ارتباطات، پیام الهی خاتم پیام‌آوران، حضرت محمد مصطفی ﷺ و پیروان راستین ایشان را در اختیار علاقه‌مندان در هر نقطه خاکی قرار دهد تا سرآغازی برای زندگی الهی و پاک انسان معاصر باشد.

معاونت پژوهشی و تولید دانشگاه مجازی المصطفی ﷺ

با همکاری گروه‌های علمی و صاحب‌نظران، برای پاسخگویی به نیاز حقیقت‌طلبان و معرفت‌جویان، متون آموزشی و پژوهشی مورد نیاز را به

زبان‌های مختلف تولید و ترجمه نموده تا در رشته‌های آموزشی مورد استفاده فراگیران قرار گیرند و با توجه به استقبال و درخواست عموم علاقه‌مندان، اقدام به چاپ آن‌ها کرده است.

این اثر علمی با عنوان «گونه‌شناسی تحلیلی فرق و مذاهب اسلامی» که از تولیدات محتوایی دانشگاه مجازی با رویکرد پژوهشی است، توسط استاد محترم، حجت‌الاسلام دکتر مهدی فرمانیان به زیور نوشته، آراسته شده است که با بیانی سهل‌الوصول و رویکردی تحلیلی تنظیم شده است.

بدین‌وسیله از جناب ایشان و سایر همکارانی که در تنظیم این اثر کوشیدند، به‌ویژه جناب حجت‌الاسلام محمود احمدی میانجی، حجت‌الاسلام دکتر عبدالصمد علی‌آبادی و دکتر میثم جوادنیا که ارزیابی اثر را متقبل شدند و نیز گروه علمی تربیتی مطالعات اسلامی، سپاس و قدردانی می‌نماییم.

«خانه‌های خود را دانشگاه اسلامی کنیم»

دانشگاه مجازی المصطفی ﷺ

<http://ou.miu.ac.ir>